

בס"ד, י"ג שבט התשפ"ו

מנחות כ' – עיכוב מלח במנחה, ואילו דברים חייבים או לא חייבים במליחה

שאלות:

1. זיו שאינו כהן רוצה למלוח את הקומץ של המנחה, זה אפשרי?

עיכוב מלח במנחה

הגמרא דנה בקושיא שהקשה **רב הונא** על הכלל של **רב** שרק מה שהחזיר עליו הכתוב מעכב במנחה: הרי **רבי יהודה ורבי שמעון** לומדים כל אחד בצורה שונה, שמלח מעכב, למרות שלא שנה בו הכתוב במנחה:

- **רבי יהודה** לומד מהציווי "בְּרִית מְלַח עוֹלָם הוּא" שלעולם לא יפסוק המלח מהקרבתו.
- **רבי שמעון** לומד: "בְּרִית מְלַח עוֹלָם הוּא" מוקש ל"בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם". כמו שאי אפשר לקרבנות בלי כהונה, ככה אי אפשר לקרבנות בלי מלח.
- **רב יוסף מתרץ שרב** סובר כמו התנא של המשנה שלנו, שחולק על **רבי יהודה ורבי שמעון** ואמר: שאם "לא מלח – כשר".
- **אביי** מקשה על **רב יוסף**: אם פירשנו את המשנה שלנו ש"לא יצק – כשר" שהכוונה שחייבים יציקה אלא שזר יכול ליצוק, אז אולי נפרש גם לגבי "לא מלח" במשנה שלנו שהכוונה שזר יכול למלוח, ומכל מקום חייבים למלוח ומליחה מעכבת?
- **רב יוסף** עונה לו: שזה לא ייתכן, כי המליחה נעשית בראש המזבח וזר לא יכול לגשת לשם. לכן, המשנה כוונתה ל"לא מלח כלל" (וכשר).
- תירוץ אחר לדעת **רב** הוא שמאחר שכתוב במלח ברית, זה נחשב כאילו שנה עליו הכתוב.
- הגמרא שואלת האם על מליחת מנחה באמת הכתוב לא חזר? הרי חוץ ממה שכתוב "בְּרִית מְלַח עוֹלָם", יש פסוק שאומר "וְכָל קָרְבַּן מִנְחֹתֶיךָ בְּמִלְחָתְךָ תִּמְלַח". הגמרא מתרצת שהפסוק הזה הוא לא חזרה כי הוא נזקק ללמד דברים נוספים חדשים, כמו שהגמרא מפרטת בהמשך.

2. מאיר כהן, זוכה להקריב את ביזר הלבונה למזבח, האם הוא צריך למלוח אותו?

אילו דברים טעונים מליחה

- הגמרא מסבירה מדוע הפסוק "וְכָל קָרְבַּן מִנְחֹתֶיךָ בְּמִלְחָתְךָ תִּמְלַח וְלֹא תִשְׁבֵּית מְלַח בְּרִית אֱלוֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחֹתֶיךָ עַל כָּל קָרְבָּנֶיךָ תִּקְרִיב מְלַח" זה לא חזרה לעכב אלא הוא נדרש ללמד דברים נוספים:
- הברייתא לומדת: אילו היה כתוב רק "קרבן תמלח", הייתי חושב שאפילו עצים ודם צריכים מלח (עצים נקראו קרבן ודם הוא עיקר הקרבן).
  - תלמוד לומר מנחה ("מִנְחֹתֶיךָ") – ללמד: כמו שמנחה מיוחדת שאחרים באים חובה לה (צריכה עצים לשרוף את הקומץ) – ככה כל דבר שאחרים באים חובה לו (שהוא צריך עצים) צריך מלח. וזה לא כולל דם ועצים (שאינן אחרים באים להם חובה).

- הגמרא שואלת: אולי נלמד אחרת? אולי נלמד אחרת את הדמיון למנחה, שכמו שהיא מתירה את השיריים, ככה גם דם מתיר את האימורים ואת הבשר? ואז לא נמלח רק עצים שלא דומים בכלל, אבל דם כן?
- הגמרא מתרצת שיש מיעוט מיוחד מהמשך הפסוק: "ולא תשִׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלוֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחֹתֶיךָ" – ולא מעל דמך. (רש"י) מסביר למה זה ממעט את הדם המתיר, ולא דברים אחרים)
- הגמרא לומדת שדווקא הקומץ שקרב למזבח טעון מליחה ולא כל המנחה, כי כתוב "קִרְבַּן מִנְחֹתֶיךָ", ובזה כלולה גם הלבונה שבאה יחד עם הקומץ בכלי אחד.
- הגמרא שואלת מנין שצריך למלוח גם לבונה שבאה בפני עצמה, לבונה בבזיכין, מנחת כהנים, מנחת כהן משיח, מנחת נסכים, אימורי חטאת ועוד.
- ומתרצת שזה נלמד מסוף הפסוק: "עַל כָּל קִרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מֶלַח" – שכל הקרב על המזבח טעון מלח.
- הגמרא מקשה: למה צריך את הפסוק "עַל כָּל קִרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מֶלַח"? הרי את כל הרשימה הזאת (כולל הלבונה שבאה עם הקומץ) למדנו בעצם מהכלל שכל מה שצריך עצים שבאים במיוחד בשבילו לשרוף אותו, הוא כלול בריבוי שלמדנו מ"כָּל קִרְבָּן מִנְחֹתֶיךָ"? והגמרא מתרצת את זה בהמשך.

3. יהונתן מקריב שמן נסכים למזבח, הוא צריך למלוח אותו?

אילו דברים לא חייבים מליחה

- הגמרא מסבירה למה באמת צריך את סוף הפסוק "עַל כָּל קִרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מֶלַח", והלימוד הוא בדרך כלל ופרט וכלל: "קרבן" (כלל), "מנחתך" (פרט), "על כל קרבנך" (כלל נוסף). ולכן מרבית כל דבר שהוא דומה לפרט, כעין הפרט:
- כמו שבמנחה אחרים באים לה חובה (צריכה עצים לשרוף אותה) – ככה כל דבר שדורש עצים לשרוף אותו טעון מלח. כלומר, ללימוד שלמדנו קודם (ריבוי כל הנשרפים על המזבח) משתמשים בכל החלקים של הפסוק.
- הגמרא מקשה על הלימוד שהדברים שבאים חובה למנחה זה עצים. אולי הכוונה ללבונה שבאה חובה בגלל המנחה? ונלמד באותה צורה, שגם נסכים שבאים חובה בגלל הזבח (כלומר בגלל הדם), ואז אולי בגלל צריך למלוח גם את הדם?
- הגמרא מנסה לתרץ שהנסכים באים בגלל האימורים ולא בגלל הדם, כמו שהאימורים הם כמו אכילה הנסכים הם כמו שתייה על המזבח.
- אבל הגמרא מציעה סברה אחרת שאחרי שנתכפר על ידי הדם האדם שמח, ולכן באים נסכים כי השתייה של היין זה דבר משמח שבא מיד אחרי כפרת הדם. ולכן אולי נמלח את הדם?
- הגמרא מתרצת, שהנסכים, למרות שהם לכאורה באים חובה על הדם, לא דומים ללבונה שהלבונה באה עם המנחה בכלי אחד, והנסכים לא באים עם הדם בכלי אחד.
- הגמרא שואלת למה לא נלמד אחרת כעין הפרט: אולי כמו שמנחה אחרים באים לה חובה ובנוסף היא גם מתרת (שהקומץ מתיר את השיריים), ככה גם לבונה שבאה בבזיכין (שהיא

מתירה את הלחם), אבל לא את כל הלימודים הנוספים שהוספנו (כי הם לא מתירין אחרים).

הגמרא מתרצת שמזה שהיינו צריכים פסוק מיוחד, ללמד שלא מולחים את הדם "מַעַל מְנַחֲתָךְ" ולא מעל דמך, סימן שמה שדומה למנחה אפילו בצד דמיון אחד (כמו הדם), כלול בלימוד כעין הפרט.

▪ הגמרא שואלת: למה למדנו מהלימוד "מַעַל מְנַחֲתָךְ" ולא מעל דמך? למה לא למדנו ולא מעל איבריך? ומתרצת, שאברים דומים למנחה בצדדים מרובים (אש, בחוץ, נותר, טומאה, מעילה) ולכן הם כלולים בלימוד כעין הפרט, שזה יותר מהמאפיינים שהדם דומה למנחה. (שהוא מתיר, ונפסל בשקיעת החמה כמותה).

○ בסוף הדף הגמרא שואלת, על זה שבסופו של דבר מ'כעין הפרט' מיעטנו קרבן עצים. שאלמלא כן היינו מולחים גם את העצים. ואת הדם מיעטנו מהפסוק 'מעל מנחתך'. הגמרא אומרת שמי שסובר שבאמת עצים נחשבים קרבן לכל דבר ועניין זה רבי, ומביאה מחלוקת בברייתא, שבה רבי סובר שעצים טעונים גם מלח (והגשה) כמו קרבן מנחה שלם.

אז אם לדעת רבי עצים גם חייבים במלח, אז יוצא שלא מיעטנו כלום מ'כעין הפרט'?

(ולמרות שגם לדעת תנא קמא בברייתא עצים נקראים קרבן, אין להם באמת דין קרבן, ולא לזה כיוון התנא של הברייתא הקודמת שמיעט גם דם וגם עצים והשווה ביניהם – רשב"א)

והגמרא תמשיך לדון בשאלה הזו בדף הבא.